

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Koronakriisin aikaista digiloikkaa eri toimialoilla on käsitelty vaihtelevasti. Maatalouden, metsätalouden ja kalatalouden osalta väliraportissa on kaksi lausetta. Toinen lauseista kertoo elintarvikehuollon toimineen erinomaisesti toimivan logistiikan, tukkukaupan ja kauppojen järjestelmien ansiosta. Huomiotta on jäänyt kotimaisen elintarviketuotannon, eli alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden liittyminen ruokajärjestelmään ja kriittisyys huoltovarmuudelle. Koronakriisin aikana ruokaketjun tietojärjestelmien hyödyntämisessä on otettu varovaisia askelia tuotannon ohjaamiseksi aiempaa enemmän kysyntälähtöiseksi. Toimintakulttuurin muutokset ja järjestelmäintegraatiot vaativat kuitenkin aikaa ja merkittäviä investointeja. Tarkastelu vajaan kolmen kuukauden aikana tapahtuneesta digiloikasta ei yksinään anna riittäviä perusteita jatkotoimien priorisoinnille.

Maa- ja puutarhatuotannossa keväisin päähuomio on alkavan kasvukauden varmistamisessa. 15.6.2020 päättyneessä tukihaussa sähköisen tukihakemuksen teki 44 945 maatilaa. Sähköisen tukihakemuksen lähettäneiden osuus oli noin 94,7 prosenttia, mikä on viime vuotta suurempi. Pidämme huomionarvoisena, että kiireisestä ajankohdasta huolimatta kevään aikana järjestettyyn älymaataloutta koskevaan webinaarisarjaan osallistui yli 500 henkilöä. Älymaatalouden kehittämistä on todettu rajoittavan mm. maaseudun epävarmat yhteydet sekä osaamisen kehittämistarve.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Väliraportissa on 36 toimenpide-ehdotusta. Suuri osa toimenpide-ehdotuksista vastaa myös hallitusohjelmassa tunnistettuja tarpeita ja edistävät toteutuessaan digitaalisia toimintatapoja.

Toimissa on kuitenkin keskenään eri suuruisia asioita ja vaikuttaisi siltä, että toimeenpanovastuita on määritelty vain osalle hallinnonaloista.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Toimenpide-ehdotuksista ensi vaiheessa edistettäviä ovat mielestämme 9, 10, 18, 25, 26, 27, 28, 29 sekä 33, 7 ja 8.

Perustelu: Työryhmän asettamispäätöksen mukaisesti toimenpiteillä tulee jouduttaa kriisistä toipumista ja lisätä pysyvästi Suomen digitaalista toimintakykyä, hyvinvointia ja kasvua. Toimenpiteillä myös edistetään hallitusohjelman tavoitteita sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväen yhteiskunnan rakentamiseksi tarvittavaa digitalisaatiokehitystä.

Paikka- ja aikariippumattoman arjen mahdollistaminen on olennainen osa digitalisaatiota. Toimenpiteissä on useita kansalaisten tarvitsemia peruspalveluita, esim. koulutukseen ja terveydenhoitoon liittyen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Korostamme, että digitalisaatio ei osaltaan saa lisätä eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. On ensiarvoisen tärkeää, että laajakaistan investointivelkaa puretaan aiempaa määrätietoisemmin, jotta kaikilla Suomessa on paikasta riippumatta käytettävissä toimivat, turvalliset ja luotettavat viestiyhteydet. Palveluiden hyödyntämisen edellytys on myös käyttäjien riittävät digitaidot.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Toteutuksessa tulee huomioida erilaiset lähtökohdat palveluiden käyttäjien digiosaamisessa sekä eri alueiden verkkoyhteyksissä, jotta toimenpiteillä ei lisätä kansalaisten eriarvoisuutta ja syrjäytymistä.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Raportin nykytilaa kuvaavassa osiossa on hyvin tunnistettu, että digitalisaatiolla on paljon soveltamisalueita maa- ja metsätaloudessa sekä metsäteollisuudessa ja että maataloudessa on valmisteltu digitaalista liiketoimintaekosysteemiä. Tätä ei ole kuitenkaan raportin ehdottamissa toimenpiteissä yhdistetty Suomen tavoittelemaan bio- ja kiertotalouden johtajuusrooliin ja vihreään kasvuun, joita digitalisaatiolla voidaan merkittävästi tukea. Hetemäen työryhmän 2. vaiheen raportissa on todettu olevan ”erityisen tärkeä tukea siirtymistä kestävään bio- ja kiertotalouteen, jossa uusiutumattomia ja ilmastolle haitallisia materiaaleja korvataan tai kierrätetään uusiutuvilla ja kestävämmillä materiaaleilla. Tämä vaatii uusien innovaatioiden tukemista sekä sitä, että

perusinfrastruktuuri on kunnossa”. Tähän perusinfrastruktuuriin kuuluu aiempaa selvemmin myös digi-infra.

Biotalous tuotannon ja palveluiden kilpailukykyä tulee kehittää hyödyntämällä digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet sekä mahdollistaa maaseudun elinkeinojen kytkeytyminen vientiteollisuuden, matkailun ja ruokaketjun arvoverkostoihin. Työryhmän toimeksiannon tavoitteiden mukaisesti tämä jouduttaisi kriisistä toipumista ja lisää pysyvästi Suomen digitaalista toimintakykyä, hyvinvointia ja kasvua. Biotalouteen perustuva ulkomaankauppa on merkittävä tulonlähde ja luo hyvinvointia koko Suomelle. Biotalouden arvonlisäys vuonna 2018 oli 25 mrd euroa ja sitä on mahdollista edelleen lisätä.

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevilla hankkeilla tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Näemme hyväksi, että eri toimialat osallistuvat laajasti hankkeiden toteutukseen. Siltä osin, kun kyseessä on yhteiskunnan perusinfrastruktuurin rakentamisesta, julkisella rahoituksella on oltava vahva rooli.

Olemme halukkaita osallistumaan jäsenistöämme koskeviin hankkeisiin. Erityinen mielenkiinnon kohde on lisäarvoa tuottavat, tiedon hyödyntämiseen ja tietovarantoihin liittyvät hankkeet.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää Liikenne- ja viestintäministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto. Lausunnossaan MTK on keskittynyt biotaloutta koskeviin kokonaisuuksiin. Lausuntopalvelussa olevien kysymysten lisäksi MTK haluaa tuoda esille seuraavaa.

MTK katsoo, että kriisistä toipumista ja talouden elpymistä tulee tukea kehittämällä yrittämisen, työskentelyn ja asumisen välttämättömiä edellytyksiä koko maassa. Tämä edistää monipaikkaisuuden toteutumista. Kriisin aikana nähty digiloikka korostaa toimivien, luotettavien ja nopeiden verkkoyhteyksien ja erityisesti valokuituverkkojen saatavuutta kaikkialla Suomessa. Niiden osalta olemme eurooppalaisessa vertailussa jääneet pahasti jälkeen kehityksestä erityisesti maaseudulla.

Väliraportissa on näkyvästi tuotu esille Suomen yleisesti ottaen hyvä menestyminen EU:n DESI - vertailussa. Viestintäverkkojen tila ja viestintäpalveluiden saatavuuden on todettu olevan hyvällä tasolla. LVM:n digitaalisen infrastruktuurin strategian ja pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaan Suomi tavoittelee viestintäyhteyksien kehittymistä vähintään Euroopan komission tavoitteiden mukaisesti, joiden mukaan vuonna 2025 kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä.

Lopullisessa raportissa tulisi mielestämme tarkastella viestintäverkkojen saatavuutta edellä mainittuihin tavoitteisiin nähden, eikä selkeästi alempaan 30 Mbit/s nopeuteen. Väliraportissa 4G-matkaviestinverkkojen (30 Mbit/s) on todettu kattavan 70 % Suomen pinta-alasta. Traficomien verkkopalvelussa olevien tietojen mukaan 100 Mbit/s nopeuden 4G-matkaviestinverkot kattavat vain 16 % Suomen pinta-alasta. Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että Traficomien mukaan ”matkaviestinverkon kotitalouksien saatavuus perustuu laskennallisiin kentänvoimakkuuden raja-arvoihin. Maantieteellinen kattavuus edustaa aluetta, jossa kyseinen palvelu on ideaaliolosuhteissa saatavissa tavanomaisella matkaviestinverkon päätelaitteella ulkotiloissa noin 1,5 metrin korkeudella maan pinnasta. Laskennassa ei oteta huomioon verkon kuormitusta.” Käytännössä mobiiliverkkojen toimivuus on usein selkeästi huonompi.

Väliraportissa on todettu kiinteiden laajakaistaverkkojen (30 Mbit/s) kattavan noin 75 % väestöstä. Traficomien sivuilla on helposti saatavilla tieto, että vähintään 100 Mbit/s kiinteä laajakaista oli vuoden 2019 lopussa saatavissa 64 %:iin kotitalouksista. Väliraportin toteamusta, että nopean kiinteän verkon saatavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja, voisi avata. DESI2020-vertailusta käy ilmi, että nopean kiinteän laajakaistan 10 %:n saatavuus maaseudulla on Euroopan heikointa.

Tällä hetkellä yli miljoona kotitaloutta Suomessa on vailla mahdollisuutta kiinteään nettiyhteyteen. Tämän digitaalisen eriarvoisuuskuilun pienentäminen edellyttää pitkäjänteistä julkista tukea nopeiden kiinteiden laajakaistayhteyksien rakentamiseksi niille alueille, joilla markkinaehtoinen verkkojen saatavuus ei toteudu vuoteen 2025 mennessä. Kuituverkkojen rakentaminen työllistää paikallisesti, turvaa digitaalisia valmiuksia, vahvistaa alueiden toimintaedellytyksiä sekä tukee hallituksen hiilineutraaliustavoitetta ja siirtymää resurssitehokkaaseen bio- ja kiertotalouteen.

Jyrki Wallin

Markus Lassheikki

Toiminnanjohtaja

Kehitysjohtaja

Lasseikki Markus

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.